

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3,302 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 244 คน และครู จำนวน 3,058 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 129 คน และครู จำนวน 212 คน รวม 341 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ .9518

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ถึงผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึง สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 แล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวม มาได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ซึ่งแบบสอบถามได้กลับคืนมาทั้งหมด 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว นำมาจัดเรียงลำดับ แบบสอบถามและลงรหัส แล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา แต่ละด้าน

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพโดยใช้สถิติทดสอบ t-test และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบ F-test และไม่พบความแตกต่างจึงไม่ได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 129 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 เป็นครู 212 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก 154 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง 114 คน คิดเป็นร้อยละ 33.40 และอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40

2. สภาพดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.1 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาได้แก่การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียน

2.2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังกัด สัมภาษณ์ ดำรวจ เป็นต้น รองลงมาได้แก่ การจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนทุกระดับชั้นและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพิ่มเติมจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

2.3 ด้านการคัดกรองนักเรียน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรักษาความลับของผลสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่ม รองลงมาได้แก่ การคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนแยกเป็นระดับชั้นตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี หรือยุวกาชาด เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รองลงมาได้แก่ การสำรวจความสนใจของนักเรียนและจัดตั้งกลุ่มตามความสนใจ และการเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนตามศักยภาพตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อให้ นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม

2.5 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า ทุกข้อในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน รองลงมาได้แก่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกที่หลากหลายตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะเพื่อการช่วยเหลือ

2.6 ด้านการส่งต่อนักเรียน สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การให้ความช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเป็นรายกรณีของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา รองลงมาได้แก่ การวางระบบ และประสานงานการดำเนินงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขและเครือข่ายอื่น และการติดต่อประสานงานการดำเนินงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือ

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาได้แก่การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล และเป็นเจตนารมณ์อันแท้จริงของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 5) ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญที่จะให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นไทยและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ประกอบกับจรรยาบรรณในวิชาชีพกำหนดให้ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า และครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2544 : 65) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด มีหน้าที่ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครู – อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดเป็นมาตรการในการสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก: 1)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญจะต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามนโยบายในการส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นไปตามพัฒนาการความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ที่หวังจะให้สถานศึกษาเป็นแหล่งให้ความรู้และอบรมสั่งสอน บุตรหลาน ให้พัฒนาและเติบโตอย่างมีคุณภาพและเป็นคนดีของสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ไชยแสง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การคัดกรองนักเรียนและการส่งต่อนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ชัย สาไพรวลัย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการติดตามผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก คือ การคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและการแก้ไขปัญหา นักเรียน การส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

2. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สรุปเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สํารวจ เป็นต้น รองลงมาได้แก่ การจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนทุกระดับชั้นและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพิ่มเติมจากผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่ครูจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้นั้น จะต้องมี การศึกษา และรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะช่วยให้ครูได้ทราบถึงศักยภาพ ความสามารถหรือจุดบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน โดยครูจะต้องใช้เครื่องมือและวิธีการที่ หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดสอบ การเยี่ยมบ้านนักเรียน การวิเคราะห์ระเบียบสะสมหรือการใช้แบบประเมิน (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 5) โดยเฉพาะการ จัดทำระเบียบสะสม (แบบ ปพ.8) ถือเป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาโดยตรงที่จะต้อง จัดทำเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางดำเนินการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือเป็นเอกสารที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้นสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและผลงาน ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งในสถานศึกษาและที่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการแนะแนวผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 301)

ซึ่งในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น จำเป็นต้องใช้ วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งความสามารถด้านการเรียน

ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในสถานศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เพื่อนครูอื่น ๆ และเพื่อนนักเรียน หรือจากภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดและเพื่อนนักเรียน โดยเฉพาะการเยี่ยมบ้านนักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้นจะทำให้ครูได้ทราบข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ ของนักเรียนได้มากขึ้น ทั้งในด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การเยี่ยมบ้านนักเรียนจะทำให้ครูทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้านรายได้ของผู้ปกครอง ภาระหนี้สิน จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ตลอดจนจะได้รับทราบข้อมูลด้านจิตใจ การแสดงออกด้านอารมณ์ ความประพฤติ พฤติกรรมและความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง/ชุมชน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 ค : 40) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ได้ผลการประเมินตามกรอบการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยรวม พบว่า การดำเนินงานด้านนี้ได้ผลในระดับมาก โดยนักเรียนเห็นว่าครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทำการคัดกรองนักเรียนได้ผลในระดับดีและมีการไปเยี่ยมบ้านนักเรียนในบางครั้ง

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนั้นจะเป็นวิธีการที่ยุ่งยากและซับซ้อนสำหรับครูเพราะครูส่วนใหญ่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน(SDQ) อีกทั้งไม่ค่อยมีเวลาและไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมและการวัดผล/ประเมินผล หากนำแบบประเมินมาตรฐานมาใช้ก็อาจไม่ตรงกับสภาพและบริบทของนักเรียนในชั้นเรียน ดังนั้น ครูส่วนใหญ่จึงมักวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนจากเครื่องมือและวิธีการอื่นจากการปฏิบัติการกิจปกติของครู เช่นจากการสังเกต การร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน การสอบถาม แบบบันทึกสุขภาพและระเบียบวินัย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา อมรเพชรกุล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ระบุว่า ครูขาดการวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่เก็บรวบรวมไว้และดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ สนธิ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสวายวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษาฯ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอต่อการใช้แบบประเมิน SDQ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรักษาความลับของผลสรุปการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่ม รองลงมาได้แก่ การคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนแยกเป็นระดับชั้นตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียน และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ ตามแนวทางการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิต ได้กำหนดการคัดกรองนักเรียนเพื่อจัดแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา โดยพิจารณา การจัดกลุ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามแนวทางดังกล่าว และจัดทำข้อมูลผลการคัดกรองเป็นรายชั้นเพื่อรายงานต่อไป (กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 66) เช่นเดียวกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดว่า ผลจากการคัดกรองนักเรียนจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มปกติ** หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ **กลุ่มเสี่ยง** หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น การเก็บตัว การแสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ **กลุ่มมีปัญหา** หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือต่อสังคมส่วนรวมในด้านลบ ที่สำคัญคือผลการคัดกรองนักเรียนต้องถือเป็นความลับของสถานศึกษาจะให้นักเรียนรู้ไม่ได้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 43,44) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโดยปกติวิสัยของคนทั่วไปมักจะไม่นิยมรับว่าตนเป็นคนมีปัญหา ทุกคนต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นว่าตนเป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสามารถ โดยหากประกาศผลการคัดกรองนักเรียนที่ได้ให้ทราบ โดยทั่วกันแล้วนักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มมีปัญหาจะไม่ได้รับผลกระทบทำให้เป็นปมด้อยในตนเองอาจทำให้ครูและเพื่อนนักเรียนไม่นิยมรับ ถูกลองว่าเป็นตัวปัญหาที่จะสร้างความเสื่อมเสียให้กับสถานศึกษา และที่สำคัญตัวผู้ปกครองนักเรียนเอง มักจะไม่นิยมรับว่าบุตรหลานของตนเป็นเด็กมีปัญหาอาจพาลคิดไปว่าสถานศึกษาหาเรื่องหรือมีอคติต่อบุตรหลาน

ของตน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นไปในทางที่ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นเพื่อลดปัญหาผลกระทบที่จะตามมาในภายหลัง สถานศึกษาส่วนใหญ่มักจะถือว่าข้อมูลผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ ไม่ให้นักเรียนรู้ว่าตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มใดและมักจะหาวิธีการป้องกัน แก้ไขปัญหามากที่ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วแต่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น และจำเป็นต้องส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รัตนมาลี (2547 : 112) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูรักษาความลับในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ไชยแสง (2547 : 100) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษaley เขต 1 พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนถือเป็นความลับไม่ให้นักเรียนรู้ว่าตนจัดอยู่ในกลุ่มใด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ ทักษิมา (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียนจัดแยกเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ครูที่ปรึกษาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องกับปัญหานักเรียน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การจัดทำเอกสารสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาและให้รายงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปอย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการรายงานส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูลในระดับชั้นเรียนที่ยังไม่สามารถสรุปผลเป็นภาพรวมของสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียนแต่ละคนนั้นจะครอบคลุมทั้งด้านความสามารถทางการเรียน ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้านยาเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศและด้านความปลอดภัย นอกจากนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งยังสามารถกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาและชุมชนแต่ละแห่งได้อีกด้วย(กรมสุขภาพจิต. 2547 ก : 69) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเพื่อคัดกรองนั้นจะสามารถจัดแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มปกติและ

กลุ่มเสี่ยงจะมีข้อมูลเป็นจำนวนมาก ดังนั้น สถานศึกษาอาจมองว่าเป็นภาระยุ่งยากในการที่จะต้องมาจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศผลการคัดกรองในระดับสถานศึกษาใหม่อีกครั้งอีกทั้งการคัดกรองนักเรียนก็มักดำเนินการเพียงเพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการรายงานก็จะไม่มีการสำรวจ วิเคราะห์และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ จึงส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ สายทอง (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาถึง การดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามโครงการสุขภาพจิตสู่สถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษาพบว่า โรงเรียนยังไม่ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนและพบว่าครูมีหน้าที่ตามปกติมากอยู่แล้วแต่ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังเป็นการเพิ่มภาระให้กับครูด้วยการกรอกเอกสารและรายงานข้อมูลต่างๆ มากมายส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศนักเรียนรายบุคคลไม่เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา กุลแก้ว (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการสารสนเทศงานแนะแนว โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน โดยปัญหาในการพัฒนาระบบสารสนเทศงานแนะแนวของโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก คือ ครูแนะแนวขาดความรู้ความเข้าใจ และการให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศ ทั้งนี้เพราะขาดความชำนาญในการใช้สื่อเทคโนโลยี

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี หรือยุวกาชาด เพื่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รองลงมาได้แก่การสำรวจความสนใจของนักเรียนและจัดตั้งกลุ่มตามความสนใจ และการเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนตามศักยภาพตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อให้ นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีหรือยุวกาชาดและการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมตามความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าว เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ได้ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและคุณภาพ ตลอดจนเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดีของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รัตนมาลี (2547 : 115) ที่พบว่ากิจกรรมที่ช่วยการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมแนะแนวและ กิจกรรมชุมนุมต่างๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร ใจดี (2547 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีและยุวกาชาด ที่เหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน ในสถานศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความมีวินัยเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เพื่อให้ นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจัดกิจกรรมโฮมรูมที่ถูกต้องตาม ขั้นตอนนั้นจะต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้เรียน เพื่อพิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัด กิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ในขณะนั้น ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาจะต้องมีการจัดทำบันทึกการจัดกิจกรรมทั้งก่อนการ ดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ และจะต้องมีการสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังกิจกรรมโฮมรูมทุกครั้งพร้อมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมและจัดทำรายงานเสนอ ผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 79) จะเห็นได้ว่าการ จัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่มีวิธีการและขั้นตอนที่ยุ่งยากมากสำหรับครู เนื่องจากครูส่วนใหญ่ มักไม่ค่อยมีเวลาดำเนินกิจกรรมครบทุกขั้นตอนตามที่กล่าวข้างต้น เพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ มีกำหนดให้ครูได้หมุนเวียนสอนแบบหลายชั้น/หลายวิชาทำให้ครูต้องเตรียมการสอนมากขึ้น การเป็นครูประจำชั้น ก็เหมือนไม่ได้เป็น เพราะไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการกับนักเรียนในชั้นของตน จนกว่าจะถึงเวลากำหนดสอนตามตารางเรียนที่กำหนดหรือเมื่อมีกิจกรรมพิเศษ เช่น ต้องเตรียม กิจกรรมการแสดง ในวันเด็ก วันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณีของท้องถิ่น การแข่งขันทักษะทาง วิชาการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ บุญมี (2548 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนและครูประจำชั้นมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมโฮมรูมของครูประจำ ชั้นมีการกระทำในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547 : 96) ได้อธิบายถึงการส่งเสริมนักเรียนที่ค้นพบว่าการจัดกิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อนักเรียนแต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างในการส่งเสริมนักเรียนนั้นคือนักเรียน เห็นว่าครูที่ปรึกษาควรเข้าโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในตอนเช้า กลางวัน และตอนเย็น เพื่อจะได้ แนะนำนักเรียนทั้งด้านการเรียน การแสดงออก ความประพฤติ และควรจัดกิจกรรมอย่าง หลากหลายให้ถูกต้องและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

2.4 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อพบว่า ทุกข้อในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีทางเลือกที่หลากหลายตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนว โดยเฉพาะเพื่อการช่วยเหลือ

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมสุขภาพจิตได้กำหนดแนวทางในการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยมีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเสริมหลักสูตรและการเยี่ยมบ้านนักเรียน โดยเฉพาะการสื่อสารกับผู้ปกครองนั้นถือเป็นการประสานความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหานักเรียนอย่างใกล้ชิดซึ่งจะทำให้ครูได้รับทราบข้อมูลพื้นฐานและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้นและยังทำให้ผู้ปกครองรับทราบถึงพัฒนาการ ตลอดจนปัญหานักเรียนในสถานศึกษา เกิดความตระหนักและมีความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือบุตรหลานมากขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาอาจใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การพูดคุยทางโทรศัพท์ การเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ การเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การประสานงานควรทำร่วมกันระหว่างครู ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครองนักเรียนในการรับทราบปัญหาและส่งเสริมวินัยนักเรียน เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ ชะโลธาร (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้โรงเรียนกับบ้านเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลและการร่วมมือระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง มีความพึงพอใจมากระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครองพร้อมที่จะดำเนินงานป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนว โดยเฉพาะเพื่อการช่วยเหลือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการแนะแนว โดยเฉพาะนั้นจะมีน้อยถ้าจะมีอยู่บ้างก็จะมีเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม ส่วนโรงเรียน ประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิมนั้น

แทบจะไม่มีครูแนะแนวเลย เพราะหน่วยงานต้นสังกัดไม่เคยสอบบรรจุครูในสาขาวิชานี้ เป็นการเฉพาะ ถึงแม้ว่าโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 6) จะกำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนว เพื่อเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่าง มีคุณภาพ แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่มักไม่ได้กำหนดให้มีครูทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการแนะแนว หรืออาจจะเป็นเพราะไม่มีครูคนใดที่อาสาจะทำหน้าที่ครูแนะแนว เนื่องจากครูที่จะมาทำหน้าที่แนะแนวยังต้องมีพื้นฐานความรู้ด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม โดยเฉพาะปัญหาทางเพศ นอกจากนี้ครูแนะแนวยังต้องคอยแบกรับปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สถานศึกษาก็กำหนดให้ครูมีหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่ ป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้ได้รับการเสริมสร้างและพัฒนาตามศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ สนธิ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสวยสอวิทยาการ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ก่อนการพัฒนาครูที่ปรึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่สามารถวางแผนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนกระบวนการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม สมเสน (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความตระหนัก ฝ่ายบริหารมีการนิเทศติดตาม และให้ความช่วยเหลือไม่ต่อเนื่อง

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากใน 3 อันดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเป็นรายกรณีของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา รองลงมาได้แก่ การวางระบบและประสานงานการดำเนินงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขและเครือข่ายอื่น และการติดต่อประสานงานการดำเนินงานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตามลำดับ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือ

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาถือเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด เป็นผู้ที่มีข้อมูลพื้นฐานและความใจน้านักเรียนแต่ละคน สามารถที่จะนำข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนา ตลอดจนการป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น เมื่อนักเรียนคนใดมีพฤติกรรมที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จึงย่อมเป็นหน้าที่ของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาที่จะต้องแก้ปัญหาและให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนด้วยวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รัตนมาลี (2547 : บทคัดย่อ) ที่สรุปว่า ครูที่ปรึกษามีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและได้ศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้รู้ปัญหานักเรียน และสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทันที และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วัลย์ เย็นเยือก (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาถึงการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่า ด้านบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บทบาทของครูที่ปรึกษาในการให้การดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเบื้องต้น

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งต่อนักเรียนและขาดการชี้แจงผู้ปกครองนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ รวมทั้งขาดการติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งโรงเรียนยังขาดบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการส่งต่อโดยตรง จะเห็นได้ว่าการส่งต่อนักเรียนมีความยุ่งยากและมีหลายขั้นตอน หากครูขาดความรู้ความเข้าใจแล้วจะทำให้ยากต่อการปฏิบัติ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ครูที่ปรึกษามีการประสานงานติดตามเพื่อดูแลแก่นักเรียนที่ถูกส่งต่อในระดับพอใช้ คือมีการปฏิบัติเป็นบางครั้งเท่านั้น

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนต่างต้องยึดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคลากรภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ เช่น สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล สถานีตำรวจ คูแฉ่ กำกับ นิเทศ ติดตามประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ส่วนครูประจำชั้นจะมีบทบาทหน้าที่ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน จำแนกกลุ่มนักเรียน จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนดำเนินการเพื่อการส่งต่อนักเรียน โดยที่ครูประจำวิชา/ครูทั่วไป ทุกคนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ค : 17 – 20)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงาน ที่สามารถตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน รวมทั้งมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ไชยแสง (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รัตนมาลี (2547 : บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพในการทำงานและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้าน 4 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียนมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวมยังพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานะภาพ
ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงาน
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมุติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนด
นโยบายให้กับสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรม
การส่งเสริม พัฒนาป้องกันและแก้ปัญหา และการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการ
ดูแลช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และเข้ามามีส่วนร่วม
ในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้มีคุณธรรมจริยธรรมและ
สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษา การเรียนรู้
และวิถีชีวิตทางสังคม ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่
ต่างก็รับนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน และต้อง
ดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีการดำเนินการ
ที่เป็นกระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารทั้งระบบของ
สถานศึกษา โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครู รวมทั้งการประสาน
สัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน แก้ปัญหา
และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร
ไชยแสง (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่
ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและ
รายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา กระจุกพันธ์ (2548 : บทคัดย่อ)
ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุัรริรมย์ เขต 2

จากการศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุัรริรมย์ เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้ระบุข้อเสนอแนะให้โรงเรียนควรจัดครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันปัญหานักเรียนล้นห้องเรียนหรือปัญหานักเรียนต่อห้องมีจำนวนมากของโรงเรียนขอดนิยบบางแห่งและปัญหาการขาดแคลนครูโดยภาพรวมส่งผลให้ครูที่ปรึกษาไม่สามารถที่จะดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งปัญหาการเปลี่ยนครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นใหม่ทำให้ครูที่ปรึกษาไม่มีข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาที่แท้จริงทำให้แก้ไขปัญหานักเรียนไม่ตรงจุด ส่งผลให้ขาดการดูแลนักเรียนที่ต่อเนื่องและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547 : 92) ได้อธิบายถึงข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า นักเรียนนักเรียนได้เสนอแนะว่าครูที่ปรึกษาหรือโรงเรียนควรดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ครูหรือโรงเรียนควรติดตามนักเรียนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุัรริรมย์ เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้ระบุถึงปัญหาที่โรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนมีงบประมาณที่จำกัดเนื่องจากโรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาการย้ายหรือเปลี่ยนผู้บริหาร โรงเรียนบ่อยๆ ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนจะให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547 : 90-91) ได้อธิบายถึงข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดนั้น โรงเรียนควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามระบบอย่างเหมาะสม ทั้งในส่วนของการจัดทำเอกสารต่างๆ และการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนครูโดยภาพรวมและครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการแนะแนวโดยเฉพาะนั้นมีจำนวนน้อย สถานศึกษาจึงควรจัดให้มีครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าแนะแนวโดยเฉพาะ เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน
2. เพราะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะช่วยให้ครูได้ทราบถึงศักยภาพความสามารถหรือจุดบกพร่องของนักเรียนแต่ละคนได้นั้น สถานศึกษาควรมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล
3. ตามแนวทางการดำเนินงานของกรมสุขภาพจิต ได้กำหนดการคัดกรองนักเรียน เพื่อจัดแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม สถานศึกษาจึงควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อคัดกรองนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา และจัดทำเอกสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับสถานศึกษาที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บเป็นระบบ
4. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมโดยมีการใช้รูปแบบที่หลากหลายตามสภาพและความเหมาะสม เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) การประชุมผู้ปกครอง โครงการพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น
5. ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายุ่งยากซับซ้อนสถานศึกษาควรมีการติดต่อประสานงานและชี้แจงผู้ปกครองนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม
2. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
4. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษากับคุณภาพของนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University